PST
POLITIETS SIKKERHETSTJENESTE

Nasjonal trusselvurdering

2023

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) er Norges nasjonale innenlands etterretnings- og sikkerhetstjeneste, underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. PST har som oppgave å forebygge og etterforske alvorlig kriminalitet mot nasjonens sikkerhet. Som ledd i dette skal tjenesten identifisere og vurdere trusler knyttet til etterretning, sabotasje, spredning av masseødeleggelsesvåpen, terror og ekstremisme samt trusler mot myndighetspersoner. Vurderingene skal bidra i utformingen av politikk og støtte politiske beslutningsprosesser. PSTs nasjonale trusselvurdering (NTV) er en del av tjenestens åpne samfunnskommunikasjon der det redegjøres for forventet utvikling i trusselbildet.

Etterretningstjenesten (E-tjenesten) er Norges utenlands-etterretningstjeneste. Tjenesten er underlagt forsvarssjefen, men arbeidet omfatter både sivile og militære problemstillinger. E-tjenestens hovedoppgaver er å varsle om ytre trusler mot Norge og prioriterte norske interesser, støtte Forsvaret og forsvarsallianser Norge deltar i og understøtte politiske beslutningsprosesser med informasjon av spesiell interesse for norsk utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikk. I den årlige vurderingen «FOKUS» gir E-tjenesten sin analyse av status og forventet utvikling innenfor tematiske og geografiske områder som tjenesten vurderer som særlig relevant for norsk sikkerhet og nasjonale interesser.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) er Norges direktorat for forebyggende sikkerhet. NSM jobber med å gjøre Norge i stand til å beskytte seg mot spionasje, sabotasje, terror og sammensatte trusler. Gjennom rådgiving, forskning, tilsyn, testing og kontrollaktiviteter bidrar NSM til at virksomheter sikrer sivil og militær informasjon, systemer, objekter og infrastruktur med betydning for nasjonal sikkerhet. NSM har også et nasjonalt ansvar for å avdekke, varsle og koordinere håndtering av alvorlige cyberoperasjoner. «Risiko»-rapporten er NSMs årlige vurdering av risikobildet for nasjonal sikkerhet. Rapporten anbefaler tiltak og vurderer hvordan sårbarheter i norske virksomheter og samfunnsfunksjoner påvirker risikobildet i lys av det trusselbildet som er beskrevet av Etterretningstjenesten og PST.

Innledning

I nasjonal trusselvurdering (NTV) gir PST en ugradert redegjørelse av trusselbildet som det norske samfunnet står overfor dette året. Vurderingen fokuserer på etterretningstrusselen, med særskilt vekt på russisk og kinesisk etterretning, samt på terrortrusselen og trusler mot myndighetspersoner.

Arbeidet med NTV har pågått i en tid preget av Russlands angrepskrig mot Ukraina og av skyteangrepet 25. juni 2022, som PST vurderer er et ekstremt islamistisk terrorangrep.

Krigen har fundamentalt endret relasjonen mellom Russland og vestlige land, inkludert Norge. Dette påvirker trusselen fra russiske etterretningstjenester i Norge. Etterretningstrusselen fra andre stater er imidlertid preget av kontinuitet, og det forventes ingen store endringer i inneværende år.

Når det gjelder terrortrusselen vil den komme fra flere ekstremismeretninger. Trusselen vil i tillegg preges av at ekstremister i større grad tilpasser ideologi, modus og valg av mål ut fra egne preferanser. Dette gjør trusselen mer sammensatt, og kan føre til at det blir mer utfordrende å avdekke radikalisering og potensiell terrorplanlegging.

NTV 2023 er utarbeidet for en bred målgruppe. Rapporten er på den ene siden beregnet på en norsk offentlighet med et stort behov for informasjon om status og forventet utvikling i trusselbildet. På den andre siden er NTV beregnet på personer og virksomheter som trenger innspill til eget sikkerhetsarbeid, men som ikke har tilgang til sikkerhetsgraderte vurderinger. Det er derfor viktig at alle som leser rapporten, tar stilling til innholdet og selv vurderer relevans og konsekvens for egen virksomhet opp mot de verdier de forvalter. Se for øvrig *Bruk av den nasjonale trusselvurderingen* på neste side.

Årvåkenhet og tips fra publikum er viktig for PST i arbeidet med å avverge terrorangrep, trusler mot myndighetspersoner, spionasje, spredning av masseødeleggelsesvåpen og flyktningspionasje.

Tips kan meldes på:

PST.no/tips-oss

Bruk av den nasjonale trusselvurderingen

Den nasjonale trusselvurderingen er en analyse av forventet utvikling innenfor PSTs ansvarsområder i året som kommer. Hensikten er å skape en bevissthet om de mest alvorlige truslene mot Norge og å gi beslutningsstøtte i det viktige forebyggende sikkerhetsarbeidet som virksomheter har ansvaret for. Virksomhetene må også ta i betraktning andre trusler som kan påvirke egen virksomhet, for eksempel annen kriminalitet eller andre uønskede hendelser.

Bruk av den nasjonale trusselvurderingen ved vurdering av risiko:

- Det finnes flere tilnærminger for å beskrive risiko. Her ser vi på risiko som en kombinasjon av verdi, trussel og sårbarhet, der den nasjonale trusselvurderingen gir beslutningsstøtte til vurdering av trusselen.
- En god verdivurdering gir grunnlag for å vurdere hvilke trusler som er relevante for egen virksomhet. Videre vil en verdivurdering beskrive hvordan trusselaktører kan påvirke verdier virksomheten har ansvaret for. I dette arbeidet er det viktig å se på avhengigheter også utenfor egen virksomhet. Dette danner grunnlaget for sårbarhetsvurderingen, som beskriver hvor sårbare verdiene er overfor de identifiserte truslene, noe som igjen danner grunnlaget for å iverksette forebyggende og konsekvensreduserende tiltak.
- Basert på dette må det gjøres en risikovurdering av om virksomheten har et forsvarlig sikkerhetsnivå.

I arbeidet med forebyggende sikkerhet kan du også søke mer informasjon på følgende nettsteder:

pst.no
politiet.no
nsm.no

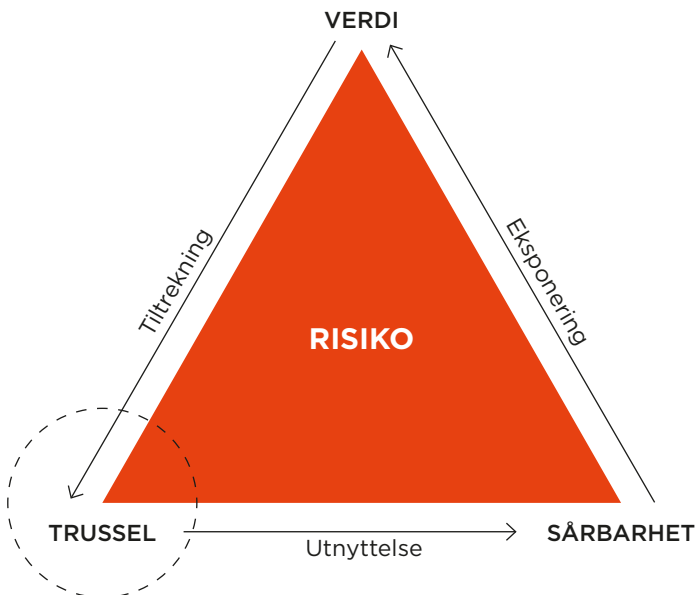

Bruk av sannsynlighetsord

I denne vurderingen bruker vi et sett med standardiserte sannsynlighetsord. Disse er fremhevet med fet skrift i teksten. Formålet med dette er å skape en mer ensartet beskrivelse av sannsynlighet i vurderingene og derigjennom redusere uklarhet og misforståelser. Begrepene og de tilhørende beskrivelsene av begrepenes betydning er utarbeidet i et samarbeid mellom politiet, PST og Forsvaret.

Meget sannsynlig

Det er meget god grunn til å forvente.
Over 90 % sannsynlighet.

Sannsynlig

Det er grunn til å forvente.
Mellom 60–90 % sannsynlighet.

Mulig

Det er like sannsynlig som usannsynlig.
Mellom 40–60 % sannsynlighet.

Lite sannsynlig

Det er liten grunn til å forvente.
Mellom 10–40 % sannsynlighet.

Svært lite sannsynlig

Det er svært liten grunn til å forvente.
Under 10 % sannsynlighet.

PSTs terrortrusselskala

PSTs terrortrusselskala har til hensikt å gi et samlet uttrykk for terrortrusselsituasjonen. Mens sannsynlighetsordene representerer PSTs vurdering av sannsynlighet for at det vil skje forsøk på en terrorhandling innen de ulike ekstremismeretningene, gir skalaen uttrykk for grad av alvorlighet i situasjonen.

X Ekstraordinær trusselsituasjon

4 Høy terrortrussel

3 Moderat terrortrussel

2 Lav terrortrussel

1 Ingen kjent terrortrussel

Fastsettelse av terrortrusselnivå baseres på trusselvurdering samt på situasjonens alvorlighetsgrad, usikkerhetsmomenter og myndighetenes evne til å iverksette mottiltak.

Oppsummering

Statlig etterretningsvirksomhet
Side 6–23

Flere lands etterretningstjenester bedriver virksomhet på norsk jord. Etter PSTs vurdering vil russiske etterretningstjenester utgjøre den største trusselen i Norge i inneværende år.

Fremmede staters etterretningstjenester benytter et bredt spekter av metoder og virkemidler i Norge, blant annet nettverksoperasjoner, rekruttering av kilder og fordekt anskaffelsesvirksomhet.

Nettverksoperasjoner vil utgjøre en stor del av russisk og kinesisk etterretningsaktivitet i Norge. De digitale trusselaktørene utvikler stadig mer avanserte metoder og virkemidler for å få tilgang til sensitiv informasjon.

Russland, men også andre stater, har etterretningsoffiserer som er utstasjonert i Norge. Disse vil fremdeles forsøke å rekruttere kilder og kontakter som har tilgang til informasjonen de søker.

Det er **lite sannsynlig** at Russland vil gjennomføre en sabotasjeaksjon på norsk territorium i 2023. Sabotasjehandlinger kan imidlertid bli et mer aktuelt scenario dersom Russlands vilje til å eskalere konflikten med NATO og Vesten øker.

Norske virksomheter vil i 2023 bli utsatt for skjulte og fordekte forsøk på anskaffelse av varer og teknologi fra aktører involvert i fremmede staters programmer for masseødeleggelsesvåpen og annen militær utvikling. Norske forsknings- og utdanningsinstitusjoner vil utnyttes til ulovlig kunnskapsoverføring. Aktører knyttet til Russland, Kina, Iran og Pakistan vil representere en særskilt utfordring.

Flere autoritære stater vil bruke sine etterretningstjenester til å kartlegge, overvåke og påvirke egne borgere bosatt i Norge. Hensikten er å legge bånd på, undergrave eller eliminere politisk opposisjon.

Politisk motivert vold – ekstremisme
Side 24–39

Ekstrem islamisme og høyreekstremisme forventes å utgjøre de største terrortruslene mot Norge. PST vurderer det som **mulig** at både ekstreme islamister og høyreekstremister vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2023.

Terrortrusselen mot Norge er reell. Selv om ekstrem islamisme for tiden har lav oppslutning i Norge, har vi likevel sett flere alvorlige terrorhandlinger de siste årene. Ytringer eller handlinger som oppleves som krenkelser eller undertrykkelse av muslimer eller religionen islam, kan bidra til radikalisering og i verste fall motivere til terrorhandlinger i Norge.

Når det gjelder høyreekstremisme, vil trusselen i stor grad preges av unge voksne og mindreårige som blir radikalisert via høyreekstreme digitale arenaer. Erfaringer fra Norge og andre land viser at enkelte av disse personene kan utvikle intensjon om å begå terror.

PST vurderer det som **lite sannsynlig** at antistatlige ekstremister vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2023. Antistatlige ideer og konspirasjonsteorier vil imidlertid fortsatt føre til at enkeltpersoner blir radikalisert, og kan fungere som en begrunnelse for bruk av vold og ikke-demokratiske midler.

PST vurderer det som **svært lite sannsynlig** at venstreekstremister eller ekstremister motivert av klima-, miljø- og naturvernsaker vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2023. Vår vurdering er likevel at klima-, miljø- og naturvernsaker har et potensial til å radikalisere.

Trusselen mot myndighetspersoner
Side 40–43

PST vurderer det som **lite sannsynlig** at myndighetspersoner vil rammes av alvorlige voldshandlinger i Norge i 2023. Krevende økonomiske tider vil imidlertid kunne øke trusselaktiviteten. Trusler og hets mot politikere er en alvorlig utfordring for demokratiet siden den samlede belastningen for flere myndighetspersoner og politikere kan føre til at enkelte trekker seg fra den offentlige debatten eller avstår fra å stille til valg.

Statlig etterretnings-virksomhet

Russland er fortsatt i krig mot Ukraina. Dette har fundamentalt endret Russlands politiske, diplomatiske og økonomiske relasjoner til vestlige land, inkludert Norge. Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen får konsekvenser for trusselbildet i Norge.

PSTs vurdering er blant annet at Russland nå har mer å vinne og mindre å tape på å drive etterretningsvirksomhet i Norge. Personer mistenkt for ulovlig etterretningsvirk-somhet på vegne av Russland, har den siste tiden blitt pågrepet i Norge og flere andre europeiske land. Samtidig er ikke etterretningsaktivitet fra Russland et nytt fenomen i Norge. Aktiviteten vi forventer i 2023, vil på mange måter være forenlig med det vi har sett lenge. Dette gjelder også etterretningsvirksomhet fra andre land, som Kina, Iran og Nord-Korea.

I det følgende gir PST en overordnet vurdering av hvordan statlige aktører, og da særlig Russland og Kina, vil utgjøre en trussel mot norske interesser i 2023.

Skilt ved ankomst Barentsburg.
Foto: Erin Schaff/The New York Times / NTB

PST forventer at russiske etterretningstjenester vil være interessert i informasjon om aktører som er involvert i norsk forvaltning av Svalbard

Russiske tjenester vil utgjøre den største trusselen
Russland vil utgjøre den største etterretningstrusselen i Norge i 2023. Norges NATO-medlemskap og tette samarbeid med USA, vår strategiske beliggenhet og grense til Russland samt våre rike naturressurser og konkurransedyktige teknologi er blant årsakene til at russiske etterretningstjenester har vært, og fortsatt er, svært aktive i Norge.

Det siste året er forholdet mellom Russland og Norge vesentlig forverret. Norske og russiske myndigheter møtes på færre arenaer enn før. I tillegg har økonomiske sanksjoner svekket handelsrelasjoner, investeringer og økonomisk samarbeid mellom våre land. Dette medfører at Russland i mindre grad enn tidligere har enkel tilgang til informasjon om norske forhold. For å kompensere for dette må russiske myndigheter i større grad bruke sine etterretningstjenester for å dekke landets informasjonsbehov i Norge. Det har en negativ innvirkning på den russiske etterretningstrusselen i Norge.

En annen konsekvens av det forverrede forholdet mellom Norge og Russland er at Russland har mindre å tape dersom etterretningsoperasjoner her til lands blir avslørt. PST vurderer det derfor slik at Russland kan akseptere høyere risiko i sin etterretningsvirksomhet i Norge.

PST forventer at Russlands angrepskrig mot Ukraina og konflikt med Vesten i liten grad vil endre de overordnede målsettingene for russisk etterretningsvirksomhet i Norge. Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen vil imidlertid medføre noen endrede prioriteringer i Russlands informasjonsbehov i Norge.

Russisk etterretning i Norge vil fortsatt forsøke å innhente informasjon om norske politiske prosesser som har, eller kan få, betydning for russiske interesser.

I tillegg vil Russland kontinuerlig forsøke å skaffe oversikt over all militær kapasitet som er i stand til å påvirke russisk sikkerhet og handlefrihet. Ettersom Norge er medlem av NATO, er norsk og alliert aktivitet og tilstedeværelse i Norge vedvarende viktige etterretningsmål for Russland.

Videre er nordområdene av stor strategisk betydning for Russland. Det vil være avgjørende for Russland å opprettholde situasjonsforståelsen i regionen. Russland vil også forsøke å få oversikt over norske og multilaterale prosesser for fremtidig utvikling av Arktis og nordområdene. Enhver endring i, eller usikkerhet om, Norges nordområdepolitikk vil være av interesse for russiske etterretningstjenester.

PST forventer at russiske etterretningstjenester vil være interessert i informasjon om aktører som er involvert i norsk forvaltning av Svalbard. Svalbard ble i 2022 etablert som et eget tollområde. Historisk har det ikke blitt ført kontroll med varer som føres inn og ut fra Svalbard, eller om disse innføres eller utføres i strid med forbud og restriksjoner. Vi forventer dermed at Russland vil kartlegge norsk kontrollvirksomhet på øygruppen.

Informasjon som kan påvirke krigen i Ukraina, vil være av særlig interesse for Russland i 2023. Russiske etterretningstjenester vil blant annet rette oppmerksomheten mot norsk og vestlig respons på Russlands krigføring. Informasjon om hva Norge og andre vestlige land planlegger av militær støtte samt om politiske og økonomiske tiltak mot Russland, vil sannsynligvis ha høy prioritet.

I inneværende år forventer vi også at russiske etterretnings-tjenester vil ha nye politiske og militære informasjonsbehov knyttet til konsekvensene av en NATO-utvidelse i Norden. Svensk og finsk NATO-medlemskap kan øke den samlede betydningen av Norden for russiske etterretningstjenester, og gjøre at de i større grad enn tidligere prioriterer etterretning mot Norden som helhet.

Videre har norsk energiforsyning til Europa fått en enda større sikkerhetspolitisk betydning som følge av krigen i Ukraina. I året som har gått, har vi sett et Russland som ønsker å sette europeisk energisikkerhet under press. PST forventer derfor at Russland i 2023 vil forsøke å innhente informasjon om de fleste forhold ved norsk olje-, gass- og kraftsektor.

En del av Russlands informasjonsbehov i 2023 vil også handle om hvordan Norge håndterer kriser, og hvordan vi vil håndtere en eventuell tilspisset situasjon som involverer Russland. Derfor vil EOS-tjenestene, politiet og det øvrige sivile beredskaps-apparatet i Norge fortsatt være verdifulle mål for russisk etterretning.

For Russlands sivile og militære industri er vestlig teknologi ettertraktet. I tidligere år kunne russisk industri i større grad anskaffe dette lovlig. I 2023 vil det utvidede sanksjonsregimet og de skjerpede eksportrestriksjonene øke Russlands behov for vestlige varer, teknologi og tilhørende kunnskap. PST forventer derfor at Russland vil gjennomføre skjulte og fordekte anskaf-felsesforsøk i og via Norge i inneværende år.

Sveriges tidligere statsminister Magdalena Andersson (S) og Natos generalsekretær Jens Stoltenberg møtes på Harpsund for å diskutere Sveriges medlemssøknad i Nato.
Foto: Peter Wixtröm / TT / NTB

I inneværende år forventer vi at russiske etterretningstjenester vil ha nye politiske og militære informasjonsbehov knyttet til konsekvensene av en NATO-utvidelse i Norden

Vedvarende etterretningstrussel fra Kina

PST forventer ingen store endringer i etterretningstrusselen fra Kina i Norge. Kina vil fremdeles utgjøre en betydelig etterretningstrussel mot norske interesser i inneværende år. Kinesisk etterretning vil bruke et bredt spekter av virkemidler for å tilegne seg avansert teknologi, kunnskap og sensitiv informasjon fra norske virksomheter og institusjoner. Kina vil også være interessert i informasjon om norsk politikkutforming, særlig knyttet til internasjonalt samarbeid og nordområdene.

I mars 2023 overtar Norge formannskapet i Arktisk råd. Strategier og prosesser knyttet til nordområdene er et av de mest utsatte etterretningsmålene i norsk politikk. Kina vil fortsatt arbeide aktivt med å innhente informasjon og påvirke norske prosesser om utvikling i nord. Vi forventer at Kina vil fortsette å prioritere sin langsiktige posisjonering i nordområdene, blant annet for fremtidig ressursutvinning. Kina vil også forsøke å kjøpe virksomheter eller etablere virksomhet på strategisk plasserte eiendommer i nordområdene. En større kinesisk tilstedeværelse i nordområdene kan utfordre norske sikkerhetsinteresser ved å tilrettelegge for etterretningsaktivitet og skape en økonomisk avhengighet som kan utnyttes.

Den kinesiske stat opererer ikke med klare skillelinjer mellom statlig og privat sektor, men bruker et bredt spekter av aktører for å nå sine politiske målsettinger. Ifølge den kinesiske etterretningsloven plikter enhver kinesisk borger, virksomhet og organisasjon å bistå etterretningstjenestene dersom de blir bedt om det. En konsekvens av dette er at en aldri med sikkerhet kan skille private aktører fra aktører som bidrar til ulovlig etterretningsvirksomhet til fordel for den kinesiske stat. Kinesiske selskaper eller studenter som i utgangspunktet har legitime hensikter, kan beordres til å spionere på vegne av partistaten. Derfor er eksempelvis delegasjonsbesøk og tilreisende viktige innhentingsplattformer for kinesiske etterretningstjenester. Opphevingen av reiserestriksjoner etter covid-19-pandemien innebærer at etterretningstrusselen forbundet med kinesiske delegasjoner vil tilta i inneværende år.

PST observerer at flere europeiske land de siste årene har blitt utsatt for press og trusler fra Kina, som ønsker å endre eller påvirke disse landenes beslutninger. Kina vil fortsette å utnytte økonomisk avhengighet og bruke sine etterretningstjenester til å ramme land de er i diplomatisk konflikt med.

Taiwans representasjonskontor i Vilnius, Litauen.
Foto: Andrej Vasilenko/The New York Times / NTB

Kina tar i bruk press og trusler i diplomatiske konflikter

I januar 2022 ble Litauen utsatt for en omfattende og sammensatt reaksjon fra kinesiske myndigheter da landet lot Taiwan få åpne et representasjonskontor i Vilnius. Litauen ble etter hendelsen utsatt for en påvirkningskampanje og flere digitale nettverksoperasjoner. I tillegg ble landet utsatt for omfattende leverandørkjedepress, tjenestestans og andre formelle og uformelle sanksjoner. Samtidig hadde selskaper i Litauen problemer med å få tak i kinesiske deler og komponenter. Kinesiske myndigheter la også press på virksomheter i andre europeiske land for å få dem til å begrense sin handel med selskaper fra Litauen.

Hvilke metoder og virkemidler vil fremmede stater bruke i Norge?

Fremmede staters etterretningstjenester benytter et bredt spekter av metoder og virkemidler i Norge. I det følgende vil vi se på hvilke som forventes brukt eller som vi vurderer kan være aktuelle i 2023. Disse omfatter:

- nettverksoperasjoner
- rekruttering av kilder
- digital og fysisk sabotasje
- påvirkningsoperasjoner
- fordekt anskaffelsesvirksomhet og ulovlig kunnskapsoverføring
- overvåkning og trusler

Statlige aktører vil benytte nettverksoperasjoner til fordekt virksomhet i Norge

Nettverksoperasjoner er en vedvarende og alvorlig trussel mot norske verdier. Digitale trusselaktører tilpasser seg dagens sikkerhetspolitiske bilde og utvikler stadig mer avanserte metoder og virkemidler for å nå sine mål. Flere etterretningstjenester har trusselaktører som opererer i det digitale rom, og nettverksoperasjoner er et av deres viktigste verktøy for å få tilgang til sensitiv og gradert informasjon. Nettverksoperasjonene mot Stortinget i 2021 er eksempler på svært alvorlige hendelser i Norge.

Nettverksoperasjoner og digital spionasje er kostnadseffektivt og innebærer liten risiko sammenlignet med andre etterretningsmetoder. En nettverksoperasjon kan gjennomføres med få ressurser og gir aktøren mulighet til å ramme mange mål. Ved å benytte avanserte teknikker for å skjule sin identitet nyter aktørene stor grad av anonymitet. Dette gjør det vanskelig å tilskrive operasjonene til en bestemt aktør og har få konsekvenser for de statlige aktørene som benytter denne etterretningsmetoden.

Når statlige aktører benytter nettverksoperasjoner, gjøres dette i hovedsak med et spionasje- og etterretningsformål. PST forventer at etterretningstjenestene blant annet vil kartlegge og innhente informasjon om norske virksomheter. Samtidig forventer vi å se nettverksoperasjoner som kan beskrives som forstyrrende av natur, som tjenestenektangrep.

Et bredt spekter av metoder

Saker som har blitt avdekket de siste årene, illustrerer det brede spekteret av metoder som brukes av utenlandske etterretningstjenester som opererer i Norge. Blant de mest alvorlige sakene er PSTs pågripelse av en gjesteforsker ved Universitet i Tromsø (UiT) som er mistenkt for å være en russisk illegalist. I tillegg har vi sett kinesiske og russiske nettverksoperasjoner rettet mot private og offentlige virksomheter, russisk rekruttering av en innsider i en stor norsk privat virksomhet samt flere brudd på norsk lov om eksportkontroll til fordel for land som Iran og Russland.

De største trusselaktørene i Norge i det digitale domenet er Russland og Kina, men også andre land som Iran og Nord-Korea utfører nettverksoperasjoner i Norge. PST forventer at disse landene vil forsøke å ramme norske mål i 2023.

Det siste året har PST sett at flere statlige etterretningstjenester, eller trusselaktører som opererer på vegne av disse, har gjennomført såkalte verdikjedeangrep. Dette er nettverksoperasjoner rettet mot svake og mer perifere punkt i en virksomhets verdikjede, for eksempel hos underleverandører. Virksomheter med solide datasikkerhetssystemer og -rutiner er sårbare dersom deres underleverandører ikke har tilsvarende sikringstiltak. PST forventer flere nettverksoperasjoner av denne typen i 2023.

Digitale trusselaktører forsøker fortløpende å skjule sine spor på Internett. For å gjøre det vanskeligere å bli avdekket benytter aktørene datamaskiner i forskjellige land som hoppepunkter. Et hoppepunkt er et mellomledd i en nettverksoperasjon, og ikke et sluttmål. Ofte blir primærmålet rammet via en datamaskin som står i et tredje land. PST har ved flere anledninger det siste året avdekket infrastruktur i Norge som russiske og kinesiske trusselaktører benytter som hoppepunkter ioperasjoner mot andre land, herunder allierte av Norge.

I året som kommer vil en større del av nettverksoperasjoner utnytte digital infrastruktur i norske hjem. I slike tilfeller går trusselaktøren via hjemmeelektronikk som er koblet til Internett, for eksempel PC-er, rutere og SMART TV-er, for å benytte disse som hoppepunkter. Slike enheter har som regel meget svak informasjonssikkerhet, noe som gjør at de enkelt kan utnyttes som et ledd i nettverksoperasjoner.

Tjenestenektangrep

Et tjenestenektangrep innebærer at en nettside overbelastes med trafikk i den hensikt å hindre nettsiden i å være tilgjengelig for brukere. Tjenestenektangrep påfører som regel ingen langvarig skade, men kan være forstyrrende. Et vellykket tjenenestenektangrep fører til at en nettside ikke kan benyttes. Finnes det viktige funksjoner på nettsiden, så fører det til at man ikke kan benytte disse tjenestene i det tidsrommet nettsiden er nede. De fleste nettsteder har tiltak for å beskytte seg mot tjenestenektangrep.

I løpet av 2021 og 2022 har man sett flere eksempler på at kriminelle aktører drives av samme intensjon eller målsetting som statlige aktører. Dette er et modus vi observerer fra flere land. Et eksempel er hacktivistgruppen Killnet, som identifiserer seg med Russland, og som har gjennomført tjenestenektangrep mot flere statlige institusjoner og virksomheter i Europa. Det finnes også tilfeller hvor etterretningstjenester og kriminelle aktører har jobbet sammen om saker vedrørende løsepengevirus, og tilfeller hvor etterretningstjenesters egne digitale trusselaktører har vinningskriminalitet som mål.

Norske virksomheter kan ta enkle grep mot sårbarheter

Digitale trusselaktører leter kontinuerlig etter sårbarheter som kan gi dem tilgang til deres mål. Et fellestrekk ved mange vellykkede nettverksoperasjoner er at trusselaktøren har utnyttet sårbarheter som i ettertid har vært enkle å lukke. Dette inkluderer for eksempel gjenbruk av svake passord, mangel på to-faktorautentisering eller utdatert programvare.

En nettverksoperasjon initieres som regel med informasjonsinnhenting. Dersom målet er en virksomhet, vil trusselaktøren kartlegge virksomhetens verdier, ansatte og tekniske infrastruktur. Målet er å identifisere sårbarheter som kan utnyttes for å få tilgang til en virksomhets digitalt lagrede verdier.

Såkalte phishing-angrep vil fremdeles være den enkleste og mest brukte fremgangsmåten for å få tilgang til informasjon om en person eller virksomhet. Et phishing-angrep handler om å lure en ansatt til å klikke på en lenke i en e-post mottatt fra en tilsynelatende troverdig avsender. Digitale trusselaktører kan også utnytte sårbarheter som svake passord, utdatert programvare og manglende to-faktorautentisering for å få urettmessig tilgang til informasjon. Begge fremgangsmåtene kan potensielt gi trusselaktøren tilgang til store mengder sensitiv informasjon.

Enkeltpersoner er mer utsatt for nettverksoperasjoner

Politiske beslutningstagere, forskere, militært personell, dissidenter og diasporamiljøer er i økende grad utsatt for nettverksoperasjoner fra fremmede staters etterretningstjenester. Dette skiller seg fra tidligere år da trusselaktørene primært har hatt institusjoners datanettverk som mål.

Årsaken er blant annet at tilgjengeligheten på kommersielle skadevarer gjør det enklere for land med begrenset cyberkapasitet å gjennomføre nettverksoperasjoner. Trusselen fra disse landene kommer i tillegg til land som har evne til å utvikle sin egen nettverkskapasitet, eksempelvis Kina og Russland.

Konsekvensen av en nettverksoperasjon mot eksempelvis medlemmer av flyktningdiasporaen kan være at trusselaktøren får tilgang til all korrespondanse, planer, kontaktinformasjon og kontaktnettverk. Dette gir trusselaktøren en unik innsikt. Informasjonen kan eksempelvis benyttes til å tilrettelegge for nettverksoperasjoner mot andre i samme nettverk eller til å bygge sak mot personen i hjemlandet.

Utenlandske etterretningsoffiserer vil forsøke å rekruttere kilder i Norge

Flere stater har utstasjonert etterretningsoffiserer under diplomatisk dekke ved sine offisielle representasjoner i Norge. Deres kjerneoppgave er å identifisere, kultivere og forsøke å rekruttere personer i Norge.

Etter PSTs vurdering har russiske etterretningsoffiserer i Norge et mer krevende operativt miljø nå enn før Russlands invasjon av Ukraina. En årsak er at enkelte typer kilder til informasjon er mindre tilgjengelige som følge av det politiske klimaet og økt årvåkenhet i befolkningen om trusselen fra Russland. For å opprettholde informasjonstilgangen i det nye politiske klimaet blir Russland nødt til å øke bruken av fordekt innhenting, som bruk av innsidere og andre agenter. Russlands tiltakende autoritære maktbruk kan også medføre at russiske borgere i Norge med tilgang til etterspurt informasjon vil bli utsatt for trusler eller press om å samarbeide med russiske sikkerhets- og etterretningstjenester.

For utenlandske etterretningsoffiserer vil personer med tilgang til sensitiv og gradert informasjon være prioriterte mål. Samtidig er det også mange andre personer som potensielt kan hjelpe etterretningsoffiserer med å svare på deres informasjonsbehov. Utviklingen av potensielle kilder kan pågå over mange år. Blant annet vil etterretningsoffiserer oppsøke unge mennesker som de antar på lang sikt vil kunne få relevant innflytelse og informasjonstilgang.

Illegalister

Gjennom sine etterretningstjenester er russiske myndigheter kjent for å utføre spionasje og informasjonsinnhenting ved bruk av illegalister. Denne metodikken ble etablert av Sovjetunionen allerede på 1920-tallet og brukes fortsatt. Illegalister er etterretningsagenter som opererer i et annet land med en annen identitet enn den de har fra fødselen av. Identiteten kan for eksempel være tatt fra en avdød person, og gjerne fra et land som mangler eller ikke har gode sentrale folkeregistre.

I oktober 2022 pågrep PST en brasiliansk statsborger og siktet vedkommende for ulovlig etterretningsvirksomhet i Norge. Vedkommende er mistenkt for å være en russisk illegalist som arbeidet for en russisk etterretningstjeneste. Under sitt opphold i Norge arbeidet han under dekke av å være gjesteforsker ved Universitetet i Tromsø (UiT). Her deltok han i forskermiljøer og nettverk som har stor kunnskap om nordområdene og Arktis-politikk, norsk totalforsvar og hybrid krigføring. Dette er temaer som er av stor interesse for russiske etterretningstjenester.

Etterretningsoffiserer har i mange år benyttet konferanser og seminarer i Norge for å identifisere og tilnærme seg personer som kan være potensielle fremtidige kilder. En førstekontakt vil typisk være tilforlatelig og kan innebære utveksling av kontaktinformasjon. En typisk fremgangsmåte er at etterretningsoffiseren senere tar kontakt via e-post for å be om et møte, gjerne for å diskutere et tema som kontakten har ekspertise om. Etter en vurdering av deres egnethet vil disse kontaktene deretter bli forsøkt rekruttert som hemmelige kilder som utfører arbeidsoppgaver for etterretningsoffiseren.

PST har i flere år sett at norske forsknings- og utdanningsinstitusjoner utnyttes av fremmede stater for å kartlegge potensielle kilder. Et forsøk på å rekruttere en norsk forsker kan for vedkommende fremstå som tilforlatelig og legitimt. Klassisk kinesisk fremgangsmåte er å invitere aktuelle personer til Kina. Det kan gjerne begynne med at forskeren blir spurt om å skrive en artikkel for en kinesisk tenketank, mot god betaling.

Deretter blir vedkommende invitert til konferanser i Kina, med alle utgifter dekket. Videre fortsetter relasjonsbyggingen i ulike sosiale sammenhenger. I realiteten er målet å få vedkommende til å dele sensitiv informasjon.

En rekruttert kilde kan ha store skadevirkninger for Norge. Kilden kan gi unik informasjon om hva offentlige virksomheter, politiske institusjoner, selskaper eller enkeltpersoner gjør eller planlegger å gjøre. Vedkommende kan bli bedt om å finne sårbarheter som en etterretningstjeneste kan utnytte, for eksempel om en virksomhets rutiner, sikkerhetstiltak og IKT-infrastruktur. En kilde kan også bli instruert til å påvirke beslutninger i det skjulte eller til å skaffe informasjon om andre potensielle kilder.

Utenlandske etterretningsoffiserer vil i tillegg utøve andre uønskede aktiviteter i Norge. De vil blant annet reise innenlands for å kartlegge kritisk infrastruktur og overvåke norsk og alliert militær aktivitet i Norge. Etterretningsoffiserene kan også bruke ulike tekniske verktøy, eksempelvis fra et kjøretøy, for å utføre teknisk innhenting og overvåkning av kommunikasjonssystemer i Norge.

Utenlandske etterretningsoffiserer vil utøve uønskede aktiviteter i Norge. De vil blant annet reise innenlands for å kartlegge kritisk infrastruktur og overvåke norsk og alliert militær aktivitet i Norge

Lite sannsynlig med russiske sabotasjehandlinger
PST vurderer det som **lite sannsynlig** at Russland vil gjennomføre en sabotasjeaksjon på norsk territorium i 2023. Dersom Russlands vilje til å eskalere konflikten med NATO og Vesten øker, kan imidlertid sabotasjehandlinger mot strategiske mål i Norge bli et mer aktuelt scenario. I dagens sikkerhetspolitiske situasjon vurderer PST det slik at petroleumssektoren er et særlig utsatt mål. Samtidig kan også andre samfunnskritiske funksjoner være aktuelle sabotasjemål, eksempelvis infrastruktur tilknyttet kraftsektoren eller ekomsektoren.

En eventuell sabotasjehandling kan gjennomføres fysisk så vel som digitalt, og vil mest sannsynlig bli utført på en måte som gjør det utfordrende å tilskrive handlingen til aktøren som står bak.

Flere stater vil gjennomføre påvirkningsoperasjoner
Flere av de fremmede etterretningstjenestene som opererer i Norge, har som oppgave å påvirke politiske beslutninger og norsk meningsdannelse. PST har så langt ikke sett omfattende påvirknings- eller desinformasjonskampanjer mot politiske prosesser i Norge. Vi må likevel være forberedt på at fremmede etterretningstjenester, især russiske og kinesiske, vil forsøke å påvirke beslutningstakere og den norske befolkningen i 2023.

Påvirkningsforsøk kan ta ulike former. Fremmede etterretningstjenester vil blant annet bruke tradisjonelle medier, alternative medier og sosiale medier for å spre sine budskap. Disse mediene kan brukes til å spre desinformasjon, initiere sverte-kampanjer samt spre rykter og halvsannheter. I Norge vil også enkelte fremmede etterretningsoffiserer arbeide målrettet mot personer som har politisk innflytelse, for å forsøke å påvirke utfallet av enkeltsaker.

Russland har i mange år vist evne og vilje til å gjennomføre påvirkningsoperasjoner i vestlige land. PST forventer at Russland også i inneværende år vil forsøke å påvirke norske beslutningstakere og den norske befolkningen i saker av stor betydning for Russland. Russiske myndigheter vil for eksempel ha mye vinne på å splitte vestlig samhold om videre militær støtte til Ukraina og økonomiske tiltak mot Russland.

Russland har i tidligere år forsøkt å påvirke demokratiske prosesser og valg i flere land. PST har så langt ikke avdekket slike påvirkningsforsøk i Norge.

Kina forventes blant annet å bedrive påvirkningsaktivitet mot personer i Norge som åpent kritiserer det Kina anser som sine kjerneinteresser.

Norske virksomheter vil bli utsatt for fordekte anskaffelsesforsøk
Norske virksomheter vil i 2023 bli utsatt for skjulte og fordekte forsøk på anskaffelse av varer og teknologi samt forsøk på ulovlig kunnskapsoverføring. Hensikten vil være å omgå sanksjonsregimer og eksportkontrollregelverket. Stater som Norge ikke har et sikkerhetssamarbeid med, utgjør den største trusselen. Russland, Kina, Iran og Pakistan forventes å være de største aktørene innen ulovlig anskaffelsesvirksomhet til nasjonale programmer for masseødeleggelsesvåpen og annen militær utvikling. Vi forventer i tillegg at Syria og Nord-Korea vil forsøke å skaffe sensitiv teknologi til sine militære våpenprogrammer.

Norske virksomheter utvikler, produserer og selger varer og teknologi som kan ha både sivile og militære bruksområder, det vil si at de har et flerbrukspotensial. Slik sivil teknologi er ettertraktet for fremmede stater for å utvikle masseødeleggelsesvåpen, leveringsmidler og andre militære systemer. Eksport av sensitive varer, tjenester og teknologi er strengt regulert. Derfor forsøker aktører i land av bekymring å omgå eksportkontrollregelverket gjennom en rekke skjulte metoder. Norske virksomheter er dermed utsatt for forsøk på ulovlige anskaffelser av ovennevnte varer og teknologi. Anskaffelsesforsøkene omfatter en rekke teknologiområder, inkludert sensor- og deteksjonsteknologi, maritim teknologi, halvlederteknologi, rom- og satellitteknologi samt drone- og kommunikasjonsteknologi.

Eksempler på nye fremvoksende teknologier

- 3D-printere
- Kvantedatamaskiner
- Kunstig intelligens
- Maritim autonomi
- Bioteknologi
- Avansert overvåkningsteknologi

Nye fremvoksende teknologier er ettertraktet av statlige aktører for å sikre militær evne, politisk innflytelse og økonomisk vekst. Blant disse er varer og teknologi som også har militære bruksområder. Norske virksomheter som er ledende innenfor fremvoksende teknologier, forventes å være utsatte etterretningsmål. I tillegg er forskningsfelt ved norske universiteter og høyskoler knyttet til fremvoksende teknologier attraktive mål. Kina er en særlig relevant trusselaktør innenfor dette temaet.

Kinesiske myndigheter har en uttalt strategi om å dra nytte av private aktører for å sikre rask militær modernisering. Den overordnede målsettingen er at sivil teknologi enkelt skal kunne tilflyte militær sektor, dersom den har en militær flerbruksverdi.

Statlige aktører benytter et bredt spekter av metoder for å omgå kontrollmekanismer og sikre seg tilgang til teknologi og kunnskap fra norske virksomheter. Dette inkluderer bruk av innsidere, nettverksoperasjoner og strategiske oppkjøp. Ofte brukes tredjepartsland, deriblant også andre europeiske land, i fremstøt mot norske virksomheter. Virkemidler som falsk dokumentasjon, kompliserte selskapsstrukturer, strå- og frontselskaper og leverandørkjeder vil også benyttes.

Flere fremmede stater benytter også ulike økonomiske virkemidler for å få tilgang til sensitiv teknologi og informasjon om norske forhold. Aktiviteten omfatter blant annet investeringer i selskaper og oppkjøp av eiendom. Denne aktiviteten er ikke nødvendigvis ulovlig, men kan i visse tilfeller brukes for å nå

NTNU, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
Foto: Gorm Kallestad / NTB

Iransk-tysk NTNU-professor dømt

En tidligere iransk-tysk NTNU-professor ble i november 2022 dømt for flere brudd på norsk lov om eksportkontroll, herunder datainnbrudd i systemer med informasjon underlagt eksportkontroll, deling av informasjon om listeført og militært relevante materialer til en gruppe iranske gjesteforskere, samt å ha gitt disse tilgang til universitetslaboratorier ved NTNU. Dommen var ikke rettskraftig da NTV gikk i trykken.

Forskningsområder av særlig interesse for fremmede stater:

- metallurgi
- nanoteknologi
- cybersikkerhet
- kryptografi
- robotikk og autonomi
- bioteknologi
- kjemi
- mikro-elektromekaniske systemer
- akustikk og kjernefysikk

mange av de samme målene som ved ulovlig etterretningsvirksomhet.

En stor andel av anskaffelsene og anskaffelsesforsøkene i Norge går via mellomledd i ulike transittland og skallselskaper. Også Norge kan benyttes som transittland for leveranser. Aktører som driver skjult og fordekt anskaffelsesvirksomhet av vestlig teknologi og utstyr til det russiske militærkomplekset, vil i større grad enn tidligere bruke nabolandene med grense til Russland, eller landene som ikke har sluttet seg til sanksjonsregimet, i sin anskaffelsesvirksomhet. Kina er et av landene som ikke har sluttet opp om sanksjonene, og som i 2023 vil benyttes som transittland.

Vestlig teknologi er det foretrukne alternativet for den russiske sivile og militære industrien. Det utvidede sanksjonsregimet og de skjerpede eksportrestriksjonene vil imidlertid medføre endringer i russisk fordekt anskaffelsesaktivitet i 2023. Restriksjoner mot russiske fiskefartøy i norske havner begrenser muligheten for fordekte anskaffelser og brudd på sanksjonsregimet via sjøveien. Vi forventer at aktører som tidligere benyttet sjøveien fra Norge for å omgå eller bryte sanksjonsregimet, vil finne alternative transportruter, men like fullt utnytte det handlingsrommet som måtte finnes i eller via Norge, det være seg land-, luft- eller sjøveien.

Norske forsknings- og utdanningsinstitusjoner er utsatte etterretningsmål for ulovlig kunnskapsoverføring fra flere land vi ikke har et sikkerhetssamarbeid med. Disse forskningsmiljøene holder et høyt internasjonalt nivå, har gode finansieringsordninger og tilgang til avanserte laboratorier og annen forskningsinfrastruktur. Noen land har en sterk interesse av å utnytte denne tilgangen og fortrinnene ved norske universitets- og forskningsinstitusjoner.

Spesielt høyere utdannet personell med koblinger til utenlandske universiteter som er relevante for militær kapasitetsbygging, representerer en trussel innen ulovlig kunnskapsoverføring. Vi har i 2022 registrert et økt antall saker ved norske forsknings- og utdanningsinstitusjoner der bakgrunn, kompetanse og fagretning hos gjesteforskere/professorer kan medføre at norsk teknologi og kunnskap benyttes på måter som strider med eksportkontrollregelverket. Denne utviklingen vil vedvare i 2023.

Spionasje mot flyktninger og dissidenter i Norge vil fortsette

Kina, Iran og flere andre autoritære stater bruker sine etterretningstjenester til å kartlegge, overvåke og påvirke egne borgere som er bosatt i Norge. Flyktninger og dissidenter som bedriver opposisjonsaktivitet er særlig utsatte mål. Målsettingen er å legge bånd på, undergrave eller eliminere politisk opposisjon. Aktiviteten kan få store konsekvenser for de som rammes, og er en trussel mot norske demokratiske verdier.

Flere stater vil blant annet kartlegge arrangementer, møter og foreninger for eksilmiljøer i Norge. Enkelte land bruker sine offisielle representasjoner i Norge til dette arbeidet, mens andre land bruker tilreisende etterretningsoffiserer, organiserte kriminelle eller personer som rapporterer fra diasporamiljøer.

Flyktningspionasje vil parallelt foregå i det digitale domenet, gjennom alt fra overvåkning av sosiale medier til datainnbrudd i digitale enheter. Et datainnbrudd kan blant annet gi tilgang til personlig informasjon, korrespondanse, planer og kontaktnettverk. Slik type informasjon kan utnyttes enten til å true en person eller som en inngang til spionasje mot personer i vedkommendes nettverk.

Kina, Iran og flere andre autoritære stater bruker sine etterretningstjenester til å kartlegge, overvåke og påvirke egne borgere som er bosatt i Norge

Norske virksomheter som forvalter informasjon om flyktninger, kan også være utsatte mål. Flere fremmede etterretningstjenester vil ha stor interesse av å få tilgang til relevante registre og databaser, eksempelvis hos utlendingsforvaltningen, politiet og NAV.

Enkelte stater kan være villige til å ta stor risiko for å tie i hjel politiske motstandere som oppholder seg i utlandet. Flere vil bli utsatt for trusler og trakasserende adferd, enten fysisk eller digitalt. Dissidenter kan også bli presset til å returnere til sine hjemland, for eksempel ved at gjenværende familiemedlemmer i opprinnelseslandet blir truet eller fengslet. De siste årene har vi sett eksempler på at dissidenter og opposisjonelle har blitt drept eller vært utsatt for drapsforsøk i flere europeiske land. I 2021 ble en norsk-iransk borger dømt i Danmark for å ha medvirket til planleggingen av drapet på en eksiliraner, på vegne av iransk etterretningstjeneste.

Politisk motivert vold – ekstremisme

Terrortrusselnivået i Norge er tilbake på moderat nivå. Ekstrem islamisme og høyreekstremisme forventes fortsatt å utgjøre de største terrortruslene mot Norge. PST vurderer det som mulig at både ekstreme islamister og høyre-ekstremister vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2023.

Det er **lite sannsynlig** at antistatlige ekstremister vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2023. Det er videre **svært lite sannsynlig** at venstreekstremister eller ekstremister motivert av klima-, miljø- og naturvernsaker vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2023. Vår vurdering er likevel at klima-, miljø- og naturvernsaker har et potensial til å radikalisere.

Trusselen fra ekstrem islamisme

PST vurderer det som mulig at ekstreme islamister vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2023. Terrortrusselen kommer først og fremst fra personer som er inspirert av ideologien og budskapet til terrororganisasjonene ISIL og al-Qaida. Disse kan motiveres til handling av ytringer eller gjerninger som oppleves som krenkelser eller undertrykkelse av muslimer og religionen islam.

Med **ekstremisme** mener PST aksept for bruk av vold for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske mål. En ekstremist aksepterer bruk av vold, men bruker ikke nødvendigvis vold selv.

Radikalisering er en prosess der en person utvikler aksept for eller vilje til aktivt å støtte eller delta i voldshandlinger for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske mål.

ISIL og al-Qaida er de fremste eksemplene på terrororganisasjoner som har en global eller transnasjonal ekstrem islamistisk agenda. De hevder at Vesten er i krig med islam, både i og utenfor Vesten. Vestlig militær intervensjon i muslimske land og det de opplever som undertrykkelse og krenkelse av muslimer i Vesten, brukes som legitimering av terrorangrep. Fordi man i vestlige land velger sine egne ledere, ansvarliggjøres hele befolkningen som dermed oppfattes som et legitimt mål.

Få ekstreme islamister i Norge, men likevel alvorlige terrorhandlinger

Oppslutningen om ekstrem islamisme i Norge vurderes for tiden å være lav. Men siden mye av dagens radikalisering forventes å skje via krypterte digitale plattformer er den utfordrende å avdekke. Vi har imidlertid ingen åpne fysiske ekstremistiske miljøer i Norge, slik vi hadde for noen år siden. Det er likevel lite som underbygger at kjente ekstreme islamister er avradikalisert. Ekstreme islamister kan i perioder være mindre aktive, men vil kunne motiveres igjen av aktuelle fanesaker eller hendelser.

I juni 2022 ble Norge rammet av det PST vurderer som et ekstremt islamistisk terrorangrep.

I tillegg har PST avverget flere angrep fra ekstreme islamister de siste årene. I noen av disse tilfellene var gjerningspersonene unge og nettverkene de opererte i digitale. Angrepet i juni 2022 og de avvergede angrepene viser at terrortrusselen i Norge er reell.

Fjorårets angrep kan fortsatt inspirere andre som har en intensjon om å begå terror. Selv om den direkte inspirasjonseffekten reduseres over tid, ser vi at gjennomførte terrorangrep kan fortsette å inspirere potensielle terrorister i mange år.

Eksempler på avvergede terrorangrep

En ung gutt ble i 2021 pågrepet og dømt for terrorplanlegging i Norge. Via ISIL-sympatiserende digitale nettverk hadde han lastet ned oppskrifter på hvordan man lager gift og eksplosiver. Ved pågripelsestidspunktet hadde han forsøkt å produsere nikotingift.

I 2022 ble en norsk mann i 20-årene dømt i Høyesterett for medvirkning til terrorhandlinger i andre europeiske land. Mannen hadde hatt en aktiv rolle i ISIL-sympatiserende digitale nettverk.

Kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen (Ap) og justisminister Emilie Enger Mehl (Sp) legger ned blomster ved åstedet for skyteangrepet i Oslo sentrum. Bak dem står prins Sverre Magnus, Kronprins Haakon, kronprinsesse Mette-Marit og statsminister Jonas Gahr Støre (Ap). Foto: Javad Parsa / NTB

Skytehendelsen i Oslo

25. juni 2022 skjøt en mann i 40-årene mot mennesker utenfor flere barer i Oslo sentrum. To personer mistet livet og over 20 ble skadet. Siktede har ikke villet la seg avhøre av politiet. Høsten 2022 tok Oslo politidistrikt ut siktelse mot ytterligere tre andre personer for medvirkning til terrorangrepet. Ved inngangen til 2023 er saken fortsatt under etterforskning.

Nettverkene i Europa er mindre aktive enn de var for noen år tilbake. De er imidlertid langt større nå enn de var før ISIL ble etablert. Digital og fysisk kontakt mellom personer i Norge og disse miljøene kan bidra til økt terrorfare. Årsaken er at de kommer i kontakt med personer og miljøer som radikaliserer andre samt oppfordrer til og kan gi veiledning om angrep.

Flere løslatte terrordømte i Norge og andre europeiske land vil fortsette å påvirke terrortrusselen negativt. Terrordømte ekstreme islamister har erfaring med og kapasitet til å utføre terrorrelaterte handlinger, mange er fremdeles ideologisk overbeviste, og flere har også kontakter i ekstremistmiljøer internasjonalt. De kan bidra til å radikalisere eller veilede andre til å utføre terrorangrep, i tillegg til at de selv kan utgjøre en trussel.

I 2023 forventer vi at norske ekstreme islamister vil ha begrensede muligheter for å delta i fremmedkrigervirksomhet. Dette skyldes at det er få områder hvor terrorgrupper tar imot fremmedkrigere. De som drar, vil ha en tilknytning til området eller gruppen fra tidligere. Kontakt mellom norske ekstremister og disse gruppene vil tidvis bidra til å øke terrorfaren.

ISIL og al-Qaida forventes fortsatt å prioritere lokal oppbygging av sine avdelinger utenfor Vest-Europa, der de allerede har fotfeste fremfor å gjennomføre terrorhandlinger mot Vesten. Unntaket er ISIL i Afghanistan, som søker å ramme mål i Vesten som ledd i gruppens innsats for å undergrave Taliban som styresmakt og isolere dem på den internasjonale arenaen. Organisasjonene vurderes også å utnytte muligheten til å veilede og inspirere til angrep i Vesten. ISIL og al-Qaida vil fortsette å oppfordre sympatisører til å iverksette og gjennomføre angrep i Vesten.

Propaganda på nett viktig kilde til radikalisering og terrorinspirasjon

Radikalisering til ekstrem islamisme vil foregå både i fysiske relasjoner og i digitale nettverk.

På krypterte plattformer vil brukerne ha mulighet til å opptre og kommunisere anonymt. De kan bygge relasjoner og utvikle tillit seg imellom, noe som er nødvendig for terrorplanlegging og støttevirksomhet. Ekstremistisk propaganda og oppskrifter på hjemmelagde eksplosiver deles, og de kan få veiledning i hvordan et terrorangrep kan gjennomføres.

Propaganda laget av sympatisører av ISIL og alQaida i Vesten forventes å få stadig større betydning for trusselbildet. Sympatisørskapt propaganda omfatter både nyproduksjon, resirkulering og aktualisering av historisk propaganda.

Sympatisørene skreddersyr propagandaen ut fra egen vurdering og ikke nødvendigvis ut fra gruppetilhørighet.

Propagandaen gis en vestlig, dagsaktuell kontekst for å underbygge og forklare ideologiske spørsmål og problemstillinger, og oppfordrer til angrep i Vesten. Materialet publiseres på ulike europeiske språk. Ofte utformes propagandaen også med et mål om å fange oppmerksomheten til mindreårige og unge voksne på plattformer der disse er aktive. Slik propaganda vil bidra både til selvradikalisering og til radikalisering i relasjoner.

Skillet mellom digitale og fysiske nettverk vil ofte ikke være absolutt. I året som kommer, forventer vi at radikalisering også vil foregå i fysiske relasjoner blant venner og i familier, på skoler, på religiøse arenaer og i fengsler.

Opplevde fornærmelser mot islam kan motivere til handling

Terrororganisasjoner har flere ganger oppfordret til angrep som hevn for det de mener er fornærmelser mot islam. Forhold som oppleves som provokasjoner, krenkelser eller undertrykkelse av religionen islam kan bidra til radikalisering og i verste fall motivere til terrorrelaterte handlinger i Norge. Dette har vi særlig sett i land som Danmark, Sverige og Frankrike hvor produksjon av og undervisning om Mohammed-karikaturer har ført til flere gjennomførte og avvergede terrorangrep.

> Forhold som oppleves som provokasjoner, krenkelser eller undertrykkelse av religionen islam kan bidra til radikalisering og i verste fall motivere til terrorrelaterte handlinger i Norge

Brenning og skjending av Koranen er andre eksempler på hendelser som vi ser oppleves krenkende eller provoserende. I Norge forventer vi at slike hendelser vil forekomme også i 2023. Debatter og hendelser i Norge som oppfattes å hemme religiøs utøvelse, vil også kunne forsterke oppfatningen om at Vesten er i krig med islam. Når slike hendelser finner sted i Norge, øker sannsynligheten for radikalisering og i ytterste konsekvens terrorplanlegging mot Norge.

ISIL og al-Qaida er fortsatt av den oppfatning at de er i krig med Vesten. Organisasjonene oppfordrer blant annet til hevn for flere av lederne som har blitt drept de siste årene. Vestlig militær involvering i muslimske land vil fortsette å motivere til både terrorhandlinger og fremmedkrigervirksomhet.

Oppmerksomhet rundt krenkelsestematikk og Vestens krigføring kan motivere enkelte til å gjennomføre terrorhandlinger. Erfaring viser at terroraksjoner motivert av en hendelse som oppleves provoserende eller krenkende, også kan inntreffe lenge etter hendelsen.

Svakere føringer fra terrororganisasjonene kan gjøre flere mål aktuelle

En eventuell ekstrem islamistisk terrorhandling i Norge i 2023 vil sannsynligvis utføres av én person. Gjerningspersonen antas å ha vært i kontakt med andre ekstremister i forkant av handlingen, enten digitalt eller fysisk.

ISIL har inspirert til et langt høyere antall angrep i Vesten enn al-Qaida. Fiendebildet til ISIL tilsier at alle unntatt ISIL-sympatisørene selv er legitime mål i Vesten.

De mest aktuelle målene for ekstrem islamistisk terror vil imidlertid fortsatt være sivile folkemengder, institusjoner eller personer som oppfattes å fornærme religionen islam samt uniformert politi- og forsvarspersonell i det offentlige rom. Religiøse forsamlingssteder vurderes også å være aktuelle mål. I tillegg kan ulike former for infrastruktur også være et mål.

Personer og institusjoner som oppfattes å bryte med ISILs moralkodeks, har så langt sjelden vært mål for angrep i Vesten, men anses som legitime mål. Etter terrorangrepet i Oslo i fjor har også LHBT+-samlingssteder blitt aktualisert som mål. ISILs fiendebilde omfatter alle som ikke deler deres tolkning av islam. Angrep mot utøvere av andre retninger innen islam har imidlertid så langt sjelden forekommet i Vesten.

Fordi propagandaen i stadig større grad produseres av sympatisører, ventes det at terrorister i økende grad vil bli inspirert av lokale forhold, i tillegg til av føringer som gis av ISIL og al-Qaida sentralt. Derfor kan flere mål enn tidligere bli aktuelle, også mål som så langt har vært mindre vanlige i Vesten.

Når det gjelder angrepsmidler, så blir dette omhandlet i et eget delkapittel (s. 35).

Trusselen fra høyreekstremisme

PST vurderer det som mulig at høyreekstremister vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2023. Trusselbildet vil i stor grad preges av unge voksne og mindreårige som blir radikalisert via høyreekstreme digitale arenaer. Erfaringer fra Norge og andre land viser at enkelte av disse personene kan utvikle en terrorhensikt.

Høyreekstrem ideologi forenes i ideen om en etnisk nasjonalisme. Stat og folk skal være en enhet, basert på ideen om en felles «rase» eller kulturelle kjennetegn. Grupper som ikke tilhører dette fellesskapet, anses å være en trussel. Videre er høyreekstremister antidemokratiske og ser på grupper av mennesker som grunnleggende forskjellige og av ulik verdi. Konspirasjonsteorier er også sentrale hos høyreekstremister.

Propaganda på digitale arenaer er den største utfordringen

Radikalisering til høyreekstremisme vedvarer. Fremdeles er det primært høyreekstreme digitale arenaer som vil legge til rette for radikalisering til høyreekstremisme. De benytter plattformer som tillater eller unnlater å fjerne høyreekstremt materiale.

Voldsforherligende ideologi iblandes humor, memer og referanser til spill- og populærkultur. Selv om de fleste som deltar i slike fora primært drives av ønsket om å tøye grenser og å ha det moro, kan gjentakende eksponering for slikt tankegods normalisere voldsforherligende holdninger. Videre kan algoritmene i nettsøk og sosiale medier lede personer til mer ekstremt innhold. Ensidig påvirkning basert på budskapene som frontes i slike fora, kan bidra til radikalisering.

Majoriteten av de som radikaliseres på digitale fora, forventes å være unge voksne og mindreårige. PST erfarer at flere av disse sliter med ensomhet og psykiske utfordringer. Fellesskapsfølelsen som oppnås i de digitale arenaene, er ofte en sentral medvirkende årsak til at deltakerne forblir aktive i slike nettverk.

Radikalisering i det fysiske rom vil fortsatt forekomme, men da primært ved at høyreekstremister forsøker å radikalisere nærstående og bekjente. Vi forventer ikke at de høyreekstreme fysiske gruppene i Norge evner å radikalisere og rekruttere i stort omfang.

Telegram Messenger, Instant Messenger App.
Foto: Valentin Wolf imageBROKER/ NTB

Ekstremisme på internett

På åpne plattformer som TikTok, Instagram, Telegram og ulike spillplattformer kan personer bli eksponert for ekstremistisk propaganda. Budskapet tilpasses for å unngå sensurering på plattformene. Posteringene inneholder ofte lenker til krypterte plattformer der innholdet er mer grenseoverskridende og voldsforherligende. Telegram benyttes ofte, fordi plattformen er stabil og det utøves lite sensur. Telegram består av både kanaler for publisering av propaganda til et bredt publikum og av brukerstyrte chattegrupper med færre medlemmer.

Akselerasjonisme og tidligere terroraksjoner kan motivere til terror

Terrortrusselen kommer primært fra høyreekstremister som deltar i akselerasjonistiske digitale nettverk. Akselerasjonister hevder å ville redde «den hvite rase» ved å fremskynde det de mener er en kommende rasekrig mens hvite fremdeles er i demografisk flertall i Vesten. Denne rasekrigen fremskyndes blant annet ved eskalering av konflikter, polarisering og annet som bidrar til en hurtigere samfunnskollaps. Terror fremheves som et viktig verktøy for å destabilisere samfunnet og igangsette rasekrigen. Deltakere i nettverkene oppfordres blant annet til å utføre volds- og terrorhandlinger, og det legges vekt på at det haster. Slike nettverk har påvirket flere høyreekstremister til å planlegge terrorhandlinger i Vesten de siste årene.

Det var få gjennomførte høyreekstreme terrorangrep i 2022, men vi ser særlig innen høyreekstremismen at angrep som ble begått flere år tilbake i tid fortsatt inspirerer. Flere terroraktører har publisert manifester i forbindelse med sine terrorhandlinger. Det har også vært flere tilfeller hvor terroristen har forsøkt å filme angrepet. Både filming av angrep og publisering av manifester gjøres for å inspirere og oppfordre andre til å utføre tilsvarende handlinger. I to av angrepene i fjor hadde gjerningspersonene publisert manifester som viste at de var inspirert av terrorister som Anders Behring Breivik og Brenton Tarrant.

Ikke-vestlig innvandring er en faktor som påvirker høyreekstremister, fordi det underbygger deres oppfatning av at den «hvite rase» er truet. I perioder med økt ikke-vestlig innvandring ser vi at denne tematikken engasjerer og kan bidra til å radikalisere. Den siste tiden har det vært liten grad av ikke-vestlig innvandring til Norge. Mesteparten av innvandringen har kommet fra vestlige land. Dersom det blir en vekst i innvandringen fra ikke-vestlige land fremover, så forventer vi at dette kan føre til økt radikalisering til høyreekstremisme.

Enkelte nordmenn med høyreekstremistisk tilknytning valgte å delta i krigen i Ukraina i 2022, til tross for at krigen ikke har noen tydelig ideologisk betydning for norske høyreekstremister. Ingen av de stridende gruppene i krigen har terrorangrep utenfor Ukraina som strategisk målsetting. Det forventes imidlertid at høyreekstreme personer som velger å delta i krigen, vil kunne få økt våpenkapasitet, lavere voldsterskel, utvidet ekstremistisk nettverk og krigstraumer.

Et vedvarende hat mot minoritetsgrupper og norske myndigheter

En eventuell høyreekstrem terroraksjon i Norge vil mest sannsynlig utføres av én person og være rettet mot mål som inngår i høyreekstremistenes fiendebilde. Angrepsformen kan være forsøk på masseskade mot personer eller et målrettet drap på en enkeltperson.

Fiendebildet til norske høyreekstremister vil fremdeles særlig omfatte minoritetsgrupper og norske myndigheter fordi de mener at disse truer nasjonen, kulturen eller «rasens» overlevelse. Eksempler på potensielle mål er muslimer, personer med ikke-vestlig utseende, jøder, politikere, tradisjonelle medier og LHBT+-personer.

Fiendebildet til norske høyreekstremister vil særlig omfatte minoritetsgrupper og myndigheter fordi de mener at disse truer nasjonen, kulturen eller «rasens» overlevelse

Det er indikasjoner på at LHBT+-personer vil stå mer sentralt i høyreekstremistenes fiendebilde i tiden fremover. Årsakene er tidvis mye fokus på LHBT+-personer i media, uttrykt støtte til vold mot LHBT+-personer blant norske høyreekstremister, samt at det har vært gjennomført flere terroraksjoner mot samlingssteder for LHBT+-personer i Vesten i 2022.

De siste årene har det vært enkelte høyreekstreme angrepsplaner i Europa rettet mot ungdomsskoler og videregående skoler. Siden hverdagen til unge voksne og mindreårige i stor grad kretser rundt skolen, kan skolen være et enkelt tilgjengelig mål for unge høyreekstremisters angrepsplanlegging. I tillegg blir flere tidligere skoleskytere, spesielt gjerningspersonene bak Columbine-massakren, trukket frem i propaganda.

Politiet har blitt omtalt som fiender i akselerasjonistisk propaganda og i enkelte manifester, primært fordi de anses som beskyttere av det bestående «systemet». Dette kan påvirke fremtidige høyreekstreme terroraktører til også å vurdere politiet som et angrepsmål.

Angrepsmidler som kan tas i bruk av ekstreme islamister og høyreekstremister

Fordi det er mange fellestrekk ved terroristers valg av angrepsmidler, behandles disse under ett.

Valg av angrepsmidler påvirkes av aktørens motiv, ferdigheter, nettverk og hvor tilgjengelige angrepsmidlene er. Avvergede angrep i Vesten viser at svært mange potensielle terrorister ønsker å ta i bruk skytevåpen og/eller eksplosiver, men at de ofte ender opp med å bruke angrepsmidler som er lettere tilgjengelig for dem. Eksempelvis kan en trusselaktør med koblinger til kriminelle nettverk lettere få tak i skytevåpen enn en aktør uten slike koblinger. En potensiell terrorist som har familie som driver med jakt eller som selv driver med dette, vil kunne ha tilgang til lovlige våpen.

Enkle angrepsmidler

De siste årene er mange angrep gjennomført med enkle midler. Med enkle angrepsmidler menes gjenstander som er i dagligdags bruk, som er lett tilgjengelige, og som krever få eller ingen forkunnskaper. Eksempler er øks, kniv, machete, hammer eller kjøretøy. Et kjøretøysangrep kan føre til svært høye drapstall, selv om det er et enkelt angrepsmiddel.

Enkle angrepsmidler forventes å bli brukt av både ekstreme islamister og høyreekstremister, gjerne i kombinasjon med skytevåpen og/eller eksplosiver.

Andre angrepsmidler/skytevåpen og eksplosiver

Skytevåpen kan også være lett tilgjengelige for enkelte aktører og miljøer, men krever som regel mer kompetanse enn det for eksempel kjøretøy gjør. Skytevåpen er alltid attraktivt som angrepsmiddel og vil bli brukt av trusselaktører dersom de har tilgang til slike, fordi det potensielt gir et stort skadeomfang. Skytevåpen brukt i terrorangrep kan være anskaffet både på lovlig eller ulovlig vis. Det kan også bli brukt plomberte våpen som er gjort funksjonelle igjen.

Historisk sett er improviserte eksplosive innretninger (IED-er) det mest foretrukne angrepsmiddelet i gjennomførte og avvergede terrorangrep. Det må derfor forventes at trusselutøvere vil forsøke å utvikle og bruke IED-er dersom de har tilgang på komponenter og har kompetanse til å produsere dem. Dersom IED-er blir forsøkt brukt, vil de mest sannsynlig ha en relativt enkel oppbygning og virkemåte og vil omfatte improviserte brannstiftende innretninger som for eksempel molotovcocktailer.

I mange ekstreme islamistiske terrorangrep har gjerningspersonene selv ønsket å bli drept av politiet under gjennomføringen. Falske bombebelter eller tilsvarende har i flere tilfeller vært brukt av ekstreme islamister for å fremprovosere en dødelig respons fra politiet. Slike innretninger kan også benyttes for å hale ut tiden og dermed øke sannsynligheten for et større skadeomfang.

Trusselen fra antistatlig ekstremisme

PST vurderer det som lite sannsynlig at antistatlige ekstremister vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2023. Antistatlige ideer, særlig konspirasjonsteorier om «dypstaten» og ideene om at staten er illegitim, vil fortsatt føre til at enkeltpersoner blir radikalisert.

Antistatlig ekstremisme er en overordnet beskrivelse for ideer og konspirasjonspregede teorier som inneholder et voldselement. Disse ideene er i stor grad forankret i konspirasjonsteorier der alt henger sammen og ingenting er tilfeldig. Dette er teorier der fienden omtales som noe så ondt og farlig at motstand og vold til slutt blir ansett som nødvendig.

Mistillit til styresmaktene er en forenende faktor. De ulike antistatlige teoriene overlapper hverandre i stor grad, og vi ser at konspirasjonsteoriene tar stadig nye former og tilpasses dagsaktuelle hendelser og globale utviklingstrekk. Et vedvarende antistatlig tankegods er ideen om at staten ikke har et legitimt grunnlag for sin maktutøvelse. Vold kan anses som legitimt i overbevisningen om at lover og regler krenker den enkelte borgers frihet og suverenitet.

Vold kan anses som legitimt i overbevisningen om at lover og regler krenker den enkelte borgers frihet og suverenitet

Konspirasjonsteorier tilbyr enkle forklaringer i utrygge tider

Retorikken som frontes i antistatlige fora, tyder på at enkelte har en snever og ensidig virkelighetsoppfatning der det ikke er rom for alternative forklaringer. Meningsmotstandere fremstilles som at de ikke er sannferdige, og at de har en skjult agenda. På denne måten demoniseres personer med andre oppfatninger. Dette er ofte et sentralt ledd i en radikaliseringsprosess. I ytterste konsekvens kan antistatlige teorier og konspirasjonsteorier fungere som en begrunnelse for bruk av vold og ikke-demokratiske midler.

Redusert oppmerksomhet rundt covid-19 har ført til en nedgang i antistatlige voldshendelser i Vesten. En oppblomstring av eksempelvis covid-19-pandemien eller andre hendelser som underbygger antistatlige konspiratoriske ideer, kan føre til en økning i trusselen det kommende året.

Økonomiske nedgangstider og den spente politiske situasjonen i Europa er eksempler på hendelser som skaper uro og frykt i befolkningen. Dette vil kunne forsterke behovet for enkle forklaringer og gi grobunn for konspirasjonsteorier. Dette er særlig aktuelt blant personer som allerede er tilbøyelige til å tro på konspirasjonsteorier.

«Dypstaten»
Ideen om at myndigheter og samfunnstopper konspirerer med, eller jobber for, et hemmelig nettverk eller en skjult elite som ønsker å ta over makten i verden.

Desinformasjonskampanjer fra statlige aktører vil fortsette å påvirke og på den måten opprettholde antistatlige overbevisninger, som kan radikalisere personer i Norge. Det er fortsatt delvis overlapp mellom antistatlig og høyreekstremt tankegods. Trusselen knyttet til politisk motivert vold i Norge kan dermed bli mer sammensatt.

Infrastruktur og enkeltpersoner i fiendebildet mest utsatte mål

Det er foreløpig lite sannsynlig med et terrorangrep fra antistatlige ekstremister. Mål som knyttes til antistatlige kjernesaker og som er sentrale i de dagsaktuelle konspirasjonsteoriene, vil være de mest aktuelle målene ved et eventuelt angrep. Kritisk infrastruktur og myndighetspersoner er eksempler på dette. Det er flere tilfeller der myndighetspersoner eller personer som oppfattes som representanter for systemet, har vært mål for planlagte voldshandlinger i Vesten.

Trusselen fra venstreekstremisme

PST vurderer det som svært lite sannsynlig at venstre-ekstremister vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2023. De venstreekstreme miljøene i Norge forventes å forbli små.

Venstreekstremisters ideologiske overbevisning vil fortsatt være forankret i voldsforherligende varianter av kommunisme, anarkisme og antifascisme.

Kampen mot høyreekstremisme – fortsatt en felles kjernesak

Bekjempelsen av høyreekstremisme vil fortsatt være den mest samlende saken for miljøene i Norge. Vi forventer at enkelte venstreekstremister vil utøve voldshandlinger mot personer de anser som høyreekstreme.

Venstreekstremister vil primært utøve aktiviteter som er å betrakte som ordensforstyrrelser, og som dermed faller inn under det ordinære politiets ansvar.

Ekstremisme knyttet til klima, miljø- og naturvernsaker

PST vurderer det som svært lite sannsynlig at personer knyttet til klima-, miljø- og naturvern vil forøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2023. Imidlertid forventer vi økt aktivitet med bruk av ulovlige virkemidler som skadeverk og ordensforstyrrelser. Dette kan på sikt bidra til å radikalisere enkeltpersoner.

Tematikken har et potensial til å radikalisere

Vi forventer at aktivister i Norge motivert av klima-, miljø- og naturvernsaker primært vil benytte ikke-voldelige metoder for å fremme sine saker. Politisk påvirkning vil først og fremst foregå gjennom demokratiske kanaler.

Enkelte vil imidlertid også benytte ulovlige virkemidler, som skadeverk og ordensforstyrrelse, for å få oppmerksomhet fra politikere og andre rundt sin sak. Dette faller inn under det ordinære politiets ansvarsområde.

Vår vurdering er likevel at klima-, miljø- og naturvernsaker har et potensial til å radikalisere. Dette gjelder særlig klima-utfordringene, som kan skape en eksistensiell frykt blant enkelte som opplever at det haster med å finne løsninger. Dersom de i tillegg er av den oppfatning at politikere ikke gjør nok for å løse klimautfordringene, kan det for noen øke aksepten for å bruke voldelige virkemidler.

Videre kan enkeltsaker knyttet til miljø- og naturvernsaker skape et stort engasjement, også lokalt, der enkelte kan utvikle en intensjon om å benytte vold for å støtte eller oppnå politiske mål.

Voldelige virkemidler forventes primært å bli rettet mot infrastruktur og eiendom som oppleves å være kilden til utslipp som forverrer klimautfordringene.

FOTO: 2016 STORTINGET/PETER MYDSKE

Trusselen mot myndighets-personer

PST vurderer det som **lite sannsynlig** at myndighets-personer vil rammes av alvorlige voldshandlinger i Norge i 2023. Krevende økonomiske tider vil imidlertid kunne øke trusselaktiviteten. Trusler og hets mot politikere utgjør en alvorlig utfordring for demokratiet siden den samlede belastningen for flere myndighetspersoner og politikere kan føre til at enkelte trekker seg fra den offentlige debatten eller avstår fra å stille til valg.

Myndighetspersoner defineres som medlemmer av kongehuset, regjeringen, Høyesterett og stortingsrepresentanter. NTV omfatter imidlertid også enkelte politikere som ikke faller inn under definisjonen av myndighetspersoner, men som er utsatt i kraft av å være politikere.

De fleste som fremsetter trusler mot myndighetspersoner, er drevet av personlig motivasjon. Truslene er i stor grad knyttet til enkeltsaker. Mange trusselaktører har i tillegg psykiske lidelser. De færreste som fremsetter trusler, har en reell voldsintensjon.

I tillegg kan trusselen mot myndighetspersoner komme fra ekstremister. PSTs vurdering er imidlertid at andre mål enn myndighetspersoner er mer fremtredende i ekstremistenes fiendebilde.

Krevende økonomiske tider vil kunne øke trusselaktiviteten

Dårligere økonomisk livsgrunnlag på grunn av økte priser, høyere renter og inflasjon har forsterket mange nordmenns opplevelse av maktesløshet. I noen tilfeller rettes den økte frustrasjonen mot myndighetene. Dette kommer primært til uttrykk gjennom hets og trakassering mot politikere på sosiale medier og digitale plattformer.

Dersom det iverksettes tiltak fra myndighetene som oppleves som særlig inngripende i enkeltpersoners liv, vil dette kunne generere ytterligere trusselaktivitet og i enkelte tilfeller konfrontasjoner i det offentlige rom.

Trusler og hets mot politikere utgjør en alvorlig utfordring for demokratiet

Alvorlige hendelser det siste året aktualiserer trusselen mot myndighetspersoner. Drapet på Japans tidligere statsminister Shinzo Abe og drapet på psykiateren Ing-Marie Wieselgren under Almedalsveckan i Sverige er eksempler på dette. Lederen for det svenske Centerpartiet, Annie Lööf, skal ha vært det opprinnelige målet for mannen som drepte Wieselgren. Hun valgte senere å trekke seg som partileder, blant annet som følge av hatretorikken hun ble utsatt for som politiker.

Den samlede belastningen for flere norske myndighetspersoner og andre politikere blitt så stor at enkelte trekker seg fra den offentlige debatten, avstår fra å stille til valg eller slutter i politikken. Dette er en alvorlig utfordring for det norske demokratiet. En av forutsetningene for vårt demokrati er at alle landets borgere skal oppleve det som trygt å delta politisk, på alle nivåer.

Trusler og hets mot politikere utgjør en alvorlig utfordring for demokratiet, og kan føre til at enkelte trekker seg fra den offentlige debatten eller avstår fra å stille til valg

I forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget høsten 2023 er det grunn til å forvente flere tilfeller av hets, sjikane og trusler også mot lokal- og ungdomspolitikere. Om aktiviteten påvirker deres politiske deltakelse, representerer også dette en alvorlig utfordring for demokratiet.

Etterretningstrusselen mot norske myndighetspersoner

Krigen i Ukraina og det spente sikkerhetspolitiske forholdet mellom Vesten og Russland får konsekvenser for etterretningstrusselen i Norge. Flere fremmede stater, især Russland, vil opprettholde en målsetting om å innhente informasjon om norske politiske prosesser som kan påvirke deres interesser. Dette medfører at flere norske politikere, og personer som jobber i apparatet rundt disse, kan være mål for fremmede staters etterretnings- og påvirkningsaktivitet i Norge i 2023.

Det vises til kapittelet «Trusselen fra utenlandske etterretningstjenester i Norge» for ytterligere informasjon om etterretningstrusselen i 2023.

Tips oss!

PSTs hovedansvar er å forebygge og etterforske straffbare handlinger mot landets sikkerhet. Vi er avhengig av god kontakt med befolkningen for å kunne avverge eventuelle terrorangrep mot Norge, trusler mot myndighetspersoner, spionasje eller spredning av masseødeleggelsesvåpen.

Tips kan meldes på:

PST.no/tips-oss

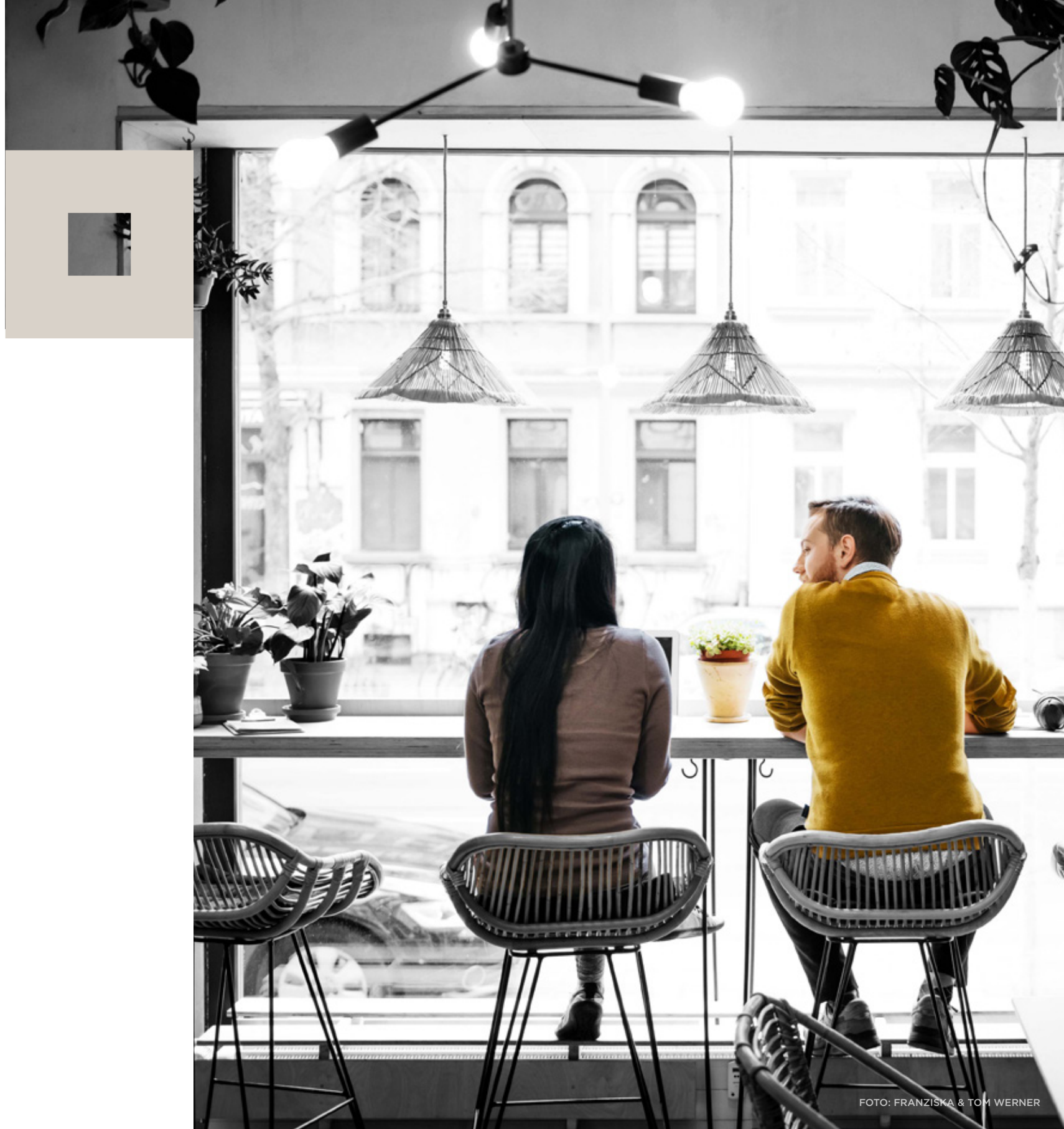

FOTO: FRANZISKA & TOM WERNER

DESIGN: KNOWIT / FOTO FORSIDE: ANTON PETRUS/GETTY IMAGES / TRYKK: AKSELL

PST
POLITIETS SIKKERHETSTJENESTE

Politiets sikkerhetstjeneste
pst.no